

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ БІЗНЕСУ І ПРАВА
КАФЕДРА ПУБЛІЧНОГО ТА МІЖНАРОДНОГО ПРАВА І
ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

**КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ІНСТИТУТУ
АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ**

Кваліфікаційна робота (проект)
на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Виконала: студентка ІV курсу 14-482 групи
Спеціальності 081 Право
Освітньо-професійної програми «Право»

Мешкова Марина Сергіївна
Керівниця: д.ю.н., професорка Правоторова О.М.
Рецензентка: к.ю.н., прокурор Херсонської місцевої
прокуратури Херсонської області
Марченкова С.О.

Херсон – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. КОНЦЕПТУАЛЬНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....	5
1.1 Історія виникнення юридичної відповідальності.....	5
1.2 Правова характеристика адміністративної відповідальності.....	6
1.3 Загальні засади (принципи) та концептуальні засади властиві адміністративній відповідальності.....	9
РОЗДІЛ 2. ІНСТИТУТ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....	16
2.1 Загальна характеристика інституту адміністративної відповідальності як однієї за галузей адміністративного права.....	16
2.2 Особливості інституту адміністративної відповідальності.....	23
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМАТИКА ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНСТИТУТУ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....	31
3.1 Перспективи та проблематика інституту адміністративної відповідальності в Україні.....	31
3.2 Міжнародний досвід адміністративної відповідальності.....	36
ВИСНОВКИ.....	40
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	44

ВСТУП

У сучасному світі відбувається стрімкий розвиток всіх сфер діяльності Україна не є винятком. Ратифікація між народних угод підписання міжнародних договорів розробка стратегій розвитку, всі ці дії визначають вектори руху, мету, першочергові пріоритети, організаційні, соціально-економічні політико-правові. Умови становлення та розвитку України. Метою розроблення « Стратегії старого розвитку» є провадження європейські стандартів життя в Україні, а також вихід України на праведні позиції у світі. Одним з чотирьох векторів руху вперед є « вектор відповідальності»

Теоретичні аспекти, сучасний стан та тенденції розвідку адміністративного права, різних аспектів адміністративної відповідальності були та є предметом дослідження багатьох провідних фахівців адміністративістів, з-поміж яких слід назвати В. Авер'янова, О. Бандурку, А. Берлача, В. Білоуса, І. Бородіна, Н. Бортник, В. Грохольського, Є. Додіна, В. Заросила, Т. Коломоєць, В. Колпакова, Т. Кравцову, О. Кузьменко, О. Остапенка, В. Петкова, С. Петкова, О. Рябченко, М. Тищенко, В. Шамрая, В. Шкарупу, Х. Ярмакі та ін. Научні думки, підходи, рекомендації сформульовані у працях фахівців-адміністративістів займають важливе місце в сучасному адміністративному праві. Поряд з цим в наш час, коли проводиться децентралізація та реформа державного управління інститут адміністративної відповідальності потребує подальшого детального дослідження. Все це сприяло вибору мною даної теми, формулювання цілей та завдань бакалаврської роботи.

Метою роботи є дослідження концептуальних засад та особливостей інституту адміністративної відповідальності в Україні.

Цілі дослідження:

- встановити історію виникнення відповідальності;

- проаналізувати існуючі характеристики фахівців поняття «адміністративна відповідальність»;
- розкрити основні засади (принципи) та сформулювати концептуальні засади адміністративної відповідальності;
- визначити загальну характеристику інституту адміністративної відповідальності;
- виявити особливості інституту адміністративної відповідальності в українському законодавстві;
- визначити проблематику та перспективи розвитку інституту адміністративної відповідальності;
- визначити міжнародний досвід адміністративної відповідальності.

Об'єктом дослідження є концептуальні засади та особливості інституту відповідальності в Україні.

Предметом дослідження є методичні, практичні та теоретичні основи концептуальних засад та особливостей інституту адміністративної відповідальності в Україні.

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновку та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

КОНЦЕПТУАЛЬ-ПРАВОВІ ЗАСАДИ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

1.1 Історія виникнення юридичної відповідальності

Для встановлення історії виникнення юридичної відповідальності, слід зазирнути у історію права, становлення держави та її інститутів з самого початку. Формування держави в останні століття є предметом наукового дослідження багатьох провідних вчених, але через брак джерел, в яких пояснюють причини і умови походження держави в умовах традиційного первісного суспільства, зумовив в науці існування різноманітних теорій [1, с.29]. В умовах державно організованого суспільства право, як новий нормативний регулятор, здатний забезпечити функціонування суспільства як цілого та індивідуальну свободу автономної особи, суттєво відрізняється від первісних норм соціальної регуляції. Це виражається в тому, що:

- право встановлюється або санкціонується державою; [1, с. 42];
- воно виражає волю домінуючої частини населення або правлячого класу; [1, с. 42];
- закріплюється у спеціальних письмових джерелах [1, с. 42];
- норми права набувають чинності та втрачають її у чітко визначеному порядку, офіційним шляхом; [1, с. 42];
- право забезпечується примусовою силою держави [1, с. 42].

Єдиної точки зору не має, що було сформовано держава, а потім право, чи навпаки, єдине спільне це те, що були норми, отже була і відповідальність за порушення цих норм.

Інститут юридичної відповідальності в Україні виник з настанням проголошення незалежності, прийняття головного документу Конституції. Все це поклало початок формування і подальшого розвитку юридичної відповідальності в Україні. Юридична відповідальність є одним з ключових

засобів реалізації державно владного управління та правового регулювання, а в умовах постійного соціально економічного розвитку інтерес серед вчених, науковці та практиків до юридичної відповідальності тільки зростає. [2]

Існує декілька видів юридичної відповідальності; кримінальна, міжнародна-правова, фінансова, дисциплінарна, цивільна, адміністративна.

1.2 Правова характеристика адміністративної відповідальності

Відповідно до статті 61 Конституції України «юридична відповідальність особи має індивідуальний характер» [3]. Якщо подивитись у словнику термін «відповідальність» має різни зміст, але найчастіше мається на увазі обов'язок та покарання, тобто відповідальність як своєрідний моральний і юридичний регулятор поведінки особи, який стимулює правомірну поведінку суб'єктів суспільних відноси, сприяє формуванню у населення поваги до закону , а отже є важливим засобом забезпечення законності і правопорядку, що є істотним фактором розбудови України як правової, демократичної держави. Тому інститут юридичної відповідальності є одним із фундаментальних і системо утворюючих в Україні, який потребує постійного розвитку та удосконалення, доповнення. Але необхідно зазначити, що хоча юридична відповідальність, перш за все, існує з метою охорони суспільного та державного ладу, це жодним чином не вичерпує її високого призначення. Адже вона також має непересічний виховний вплив: кожне покарання за правопорушення передусім відкладається у свідомості особи. Ознаки якими характеризується юридична відповідальність викладені у підручнику «Теорія держави та права» (А.В.Ведерніков) [1] .

- 1) підставою її настання є факт вчинення правопорушення [1, с.335];
- 2) виражається в юридичному обов'язку правопорушника зазнати позбавлення певних цінностей, що йому належали [1, с.335];

- 3) здійснюється в межах правовідносин добровільно або за рішенням судового чи іншого юрисдикційного органу [1, с.335];
- 4) заходи державно-владного впливу, як її вияв, застосовуються в процедурно-процесуальному порядку [1, с.335];
- 5) є негативною реакцією держави на правопорушення та суб'єкта, винного у його вчиненні [1, с.335];
- 6) є юридичним фактом і породжує юридичні наслідки (наприклад, судимість) [1, с.335].

Одним із видів юридичної відповідальності адміністративна відповідальність, вона менш сурова за рівнем негативного впливу в порівнянні з кримінальною відповідальністю, може проявлятися в вигляді штрафу, позбавлені прав, затримані або арешті речей та вилучення речей і документів. Питання накладання стягнень вирішуються уповноваженими на те органами або судами. [5].

Поняття «адміністративна відповідальність» є найбільш суперечливим в адміністративно-правовій науці. Проблема полягає в тому, що термін «адміністративна відповідальність». Проблема полягає в тому, що термін «адміністративна відповідальність» досить активно використовується у різних сферах суспільного життя (науковій, політичній, побутовій та інших) і по різному визначається. Натомість законодавець використовуючи термін у численних нормативних актах, на жаль, не дає його визначення [4].

Так, у статті 92 Конституції України зазначає, що «виключно законами України визначаються, засади цивільно-правової відповідальності; діяння, які є злочинами, адміністративними або дисциплінарними правопорушеннями, та відповідальність за них» [3].

У статті 9 визначається «Адміністративним правопорушенням (проступком) визнається протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, яка посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління і за яку законом передбачено адміністративну відповідальність. Адміністративна відповідальність за

правопорушення, передбачені цим Кодексом, настає, якщо ці порушення за своїм характером не тягнуть за собою відповідно до закону кримінальної відповідальності» [6] «а стаття.23 «Адміністративне стягнення є мірою відповідальності і застосовується з метою виховання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, в дусі додержання законів України, поваги до правил співжиття, а також запобігання вчиненню нових правопорушень як самим правопорушником, так і іншими особами» [5].

Лук'янець Д.М зазначає, що «адміністративна відповідальність – це відносини, що виникають між органами виконавчої влади і фізичними або юридичними особами (за умов відсутності між ними відносин службового підпорядкування) з приводу вчинення останніми передбачених законодавством протиправних діянь і полягають у застосуванні до них в адміністративному порядку передбачених законом стягнень» [6, с. 34].

«Під адміністративною відповідальністю слід розуміти накладення на правопорушників загальнообов'язкових правил, які діють у державному управлінні, адміністративних стягнень, що тягнуть за собою для цих осіб обтяжливі наслідки матеріального чи морального характеру» [8, с. 167].

Отже, підводячи аналіз законодавчих актів, наuczених поглядів визначення правової характеристики терміну «адміністративна відповідальність» дає можливість зазначити специфічні ознаки які притаманні лише адміністративній відповідальності, які викладено в підручнику «Адміністративне право України (Галунько В., Діхтієвський П., Кузьменко О., Стецекно С., та ін) а саме:

- 1) має специфічні підстави - адміністративна відповідальність як окремий вид юридичної відповідальності;
- 2) має власну нормативну базу [9, с. 288];
- 3) має широке коло уповноважених, посадових осіб, суб'єктів публічної адміністрації право складати протокол, відповідно до ст.255 КУпАП [9, с. 288];

- 4) адміністративна відповідальність полягає в застосуванні до порушників особливих засобів державної дії адміністративних стягнень, які накладаються як судовому, так і квазісудовому порядку (розділ III КУпАП) [9, с. 288];
- 5) адміністративна відповідальність менш сувора за кримінальну, не призводить до накладання на фізичну особу правового статусу судимої [9, с. 288];
- 6) порядок притягнення до адміністративної відповідальності істотно відрізняється від кримінального і цивільних процесів
- 7) фізичні та юридичні особи є суб'єктами відповідальності [9, с. 288].

Підводячи підсумки, адміністративна відповідальність є видом юридичної відповідальності, яка урегульована нормами адміністративного законодавства, яка настає у зв'язку з порушенням норм адміністративного права суб'єктами (фізичними або юридичними особами) правовідносин та згодом накладання санкцій з боку уповноважених органів та посадових осіб у вигляді матеріального, морального та організаційного характеру на підставі і в порядку передбаченому нормами адміністративного законодавства. Недоліком є не рівність сторін відносин, а позитивним є те, що адміністративна відповідальність є своєрідною альтернативою кримінальній відповідальності, має спрощену систему. Роль адміністративній відповідальності у сучасному суспільстві постійно зростає, збільшується кількість складів, посилюються санкції, наприклад, карантинні обмеження та санкції за порушення.

1.3 Загальні засади (принципи) та концептуальні засади властиві адміністративній відповідальності

«Основним завданням законодавства про адміністративні правопорушення є охорона прав і свобод громадян, власності, конституційного ладу України, прав і законних інтересів підприємств, установ і організацій встановленого правопорядку, змінення законності,

запобігання правопорушенням, виховання громадян в дусі точного і неухильного додержання Конституції і Законів України, поваги до прав, честі і гідності інших громадян. До правил співжиття, сумлінного виконання своїх обов'язків, відповідальності перед суспільством» [8, с. 170]. процеси євроінтеграції прискорюють удосконалення адміністративного права та його галузе, з допомогою постійних, систематичних змін в законодавстві України у бік демократизації. Загалі держава є гарантом правового захисту від примусу, а як, що застосування адміністративного примусу є захистом прав суб'єктів, які підлягають відповідальності застосування необхідних заходів. Для відновлення порушеного права.

О. Ф. Скакун определяє «принципи відповідальності як загальноприйняті норми-ідеї найвищого авторитету, слугують основними засадами імперативного характеру, на підставі яких компетентні органи застосовують санкції правових норм до правопорушників з метою забезпечення правового порядку» [10].

На думку Кузьменко О. «принципи адміністративної відповідальності – це основні положення, закріплені в Конституції та в інших законах України на яких базується порядок при тяжіння винних осіб» [11, с. 378].

Основні принципи адміністративної відповідальності та їх основні риси вкладено у підручнику Адміністративне право України (Галунько О., Правотворова О.) [11].

Принцип верховенства права це один з провідних принципів адміністративного права, який означає «підпорядкування діяльності всіх інститутів потребам реалізації та захисту прав людини, утвердження їх пріоритету перед усіма іншими цінностями демократичної, соціальної та правової держави» [11, с. 69]. Цей принцип закріплений в національному законодавстві, і на рівні міжнародних актів, наприклад в преамбулі Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, «уряди Європейських країн... є одностайними і мають спільну спадщину політичних традицій ідеалів, свободи та верховенства права». Відповідно до ч.1 статті 8

«Особа, яка вчинила адміністративне правопорушення, підлягає відповідальності на підставі закону, що діє під час і за місцем вчинення правопорушення» [6]. А Закону України «Про державну службу» частина перша, стаття три зазначається, що «верховенства права - забезпечення пріоритету прав і свобод людини і громадянина відповідно до Конституції України, що визначають зміст та спрямованість діяльності державного службовця під час виконання завдань і функцій держави» [12].

Принцип законності, згідно зі статті сім «Ніхто не може бути підданий заходу впливу в зв'язку з адміністративним правопорушенням інакше як на підставах і в порядку, встановлених законом», проявляється по перше в тому, що обов'язкове потрібне настання проти правного діяння «виявленого факту» яке передбачене законом, по-друге притягують «виписують протокол» конкретні «оповноваженні» особи; по-третє публічна адміністрація повинна керуватись законом і здійснювати свої повноваження в межах передбачених законодавством компетенції. [11, с. 379].

Принцип справедливості виявляється в тому, що законодавець, передбачаючи санкцію за адміністративне правопорушення, має виходити зі ступеня суспільної небезпеки такого протиправного діяння [11, с.379]. Також принцип справедливості в першу чергу пов'язана з тим, що із необхідністю поновлення прав або інтересів особи, які порушені в результаті скоєння правопорушення, а в окремих випадках передбачених законом можливе звільнення особи від відповідальності, також відсутністю зворотної сили закону, що встановлює чи посилює відповідальність.

Принцип обґрунтованості який полягає в тому, що «довільне притягнення особи до адміністративної відповідальності не допускається. Правозастосовні органи мають установити сам факт учинення адміністративного проступку, а також встановити інші обставини справи, які мають значення для кваліфікації адміністративного проступку та індивідуалізації адміністративної відповідальності» [11, с. 379].

Принцип індивідуалізації. Відповідність провини та покарання вимагає, щоб у виборі конкретного заходу адміністративного стягнення враховувалися всі обставини вчиненого правопорушення і особа порушника [11, с.379].

Принцип гуманізму полягає в повазі до гідності і прав особи [11, с.379]. Цей принцип може проявлятися у вигляді пом'якшення відповідальності, зменшення штрафу чи іншого стягнення встановленого за дане порушення, тобто своєрідна гнучкість в адміністративному законодавстві, яка пов'язана з великими сумами штрафу, та маленьким рівням життя громадян. Реалізація даного принципу може проявлятися у вигляді звільнення особи яка скоїла правопорушення, шляхом передачі матеріалів посадовою особою до громадських організацій або трудових колективів.

Відповідність провини та покарання вимагає, щоб у виборі конкретного заходу адміністративного стягнення враховувалися всі обставини вчиненого правопорушення і особа порушника [11, с.379].

Підводячи висновки можна зазначити, що адміністративна відповідальність як вид юридичної відповідальності ґрунтується на загальних принципах, які складені в єдиний комплекс взаємних положень, де із одного впливає інший або порушення одного із принципів скасується на інших, немов руйнує конструкцію відповідальності. Лише коли є повна взаємодія всіх принципів разом тоді вони виконують свої функції та призначення які має виконувати інститут адміністративної відповідальності. Євроінтеграція та постій реформування інститутів, зокрема інституту адміністративної відповідальності, концептуальні засади мають вкрай важливе значення, принципи це основа на яких концептуальні засади будують інститут. Якщо умовно розглядати юридичну відповідальність як макет якось конструкції, то роль, місце, методи регулювання, механізм регулювання інституту адміністративної відповідальності займає велике місце, тому що охоплює великий спектр сфер в суспільстві. Адміністративна відповідальність це інструмент з допомогою якого здійснюється реальний, швидкий та

оперативний вплив з боку посадових осіб або уповноважених органів на особу яка зробила порушення норм.

Кожний правовий інститут створюється для вирішення конкретних задач, тому проблеми концептуального характеру, розуміння їх має сприяти вдосконаленню даного інституту.

Однією з найголовніших концептуальних засад інституту адміністративної відповідальності є охорона. Основна риса адміністративної відповідальності проявляється у тому, що підставою адміністративне порушення (правопорушення) згідно законом. Адміністративні стягнення – «це форма реагування держави (її органів) на порушення тієї чи іншої адміністративно-правової норми, захід адміністративної відповідальності у вигляді застосування до правопорушника адміністративного примусу» [8, с. 179]. Охорона функція будь-якого види відповідальності реалізується через вплив відповідних норм на свідомість адресата цих норм, тому для запобігання правопорушення виникає каральна концепція. Види адміністративних стягнень регламентовані статтею .24 «За вчинення адміністративних правопорушень можуть застосовуватись такі адміністративні стягнення: 1) попередження; 2) штраф; 3) оплатне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення; 4) конфіскація: предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення; грошей, одержаних внаслідок вчинення адміністративного правопорушення; 5) позбавлення спеціального права, наданого даному громадянинуві (права керування транспортними засобами, права полювання);позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю; 5-1) громадські роботи; 6) виправні роботи; 6-1) суспільно корисні роботи; 7) адміністративний арешт; 8) арешт з утриманням на гауптвахті. Законами України може бути встановлено й інші, крім зазначених у цій статті, види адміністративних стягнень» [6]. Таким чином, відповідно до статті 1 концепціями інституту адміністративної відповідальності є

концепція виховання, а також концепція попередження адміністративних правопорушень, яка має значення в реформуванні інституту. Однією з спеціальних ознак адміністративній відповідальності є широке коло уповноважених осіб які накладають санкції (складають протоколи), таким чином ще одна концептуальна засада це управлінська. Відповідно до стаття.255 право складати протоколи про адміністративні правопорушення має широке коло уповноважених законом які є суб'єктами публічної адміністрації (органи охорони здоров'я, пожежний нагляд, захист прав споживачів) та інші. [9,с.288].

Основними умовами існування демократичної держави - це законність і дисципліна. У юридичній науці під законністю розуміють «неухильне виконання законів та відповідних їм інших нормативних актів органами держави, посадовими особами, громадянами та громадськими організаціями» [13, с. 251]. Основним способом забезпечення законності і дисципліни в державному управлінні є контроль. Таким чином контрольна концептуальна засада є одним з елементів адміністративної відповідальності. Контролю притаманні свої принципи. До них належать: універсальність, систематичність, безсторонність, реальність, дійовість, оперативність, результативність, гласність [8, с. 255]. Проте слід зауважити, що контроль уповноважених органів слід відрізнити від нагляду. Тому , що нагляд проводиться повсякденно і безперервно уповноваженими на те органами[8, с. 258] На підставі вищезазначеного, принципи адміністративної відповідальності є основою інституту адміністративної відповідальності, де вирішуються, удосконалюються, реформуються концептуальні засади адміністративної відповідальності. Проте, якщо розглянути будь-яку сферу, наприклад, державна санітарно-епідеміологічна служба Міністерства охорони здоров'я України, «здійснює контроль за додержанням юридичними і фізичними особами санітарного законодавства з метою попередження, виявлення, зменшення або усунення шкідливого впливу небезпечних чинників на здоров'я людей, а також застосовує заходи правового характеру

відносно правопорушників». Тобто адміністративна відповідальність виступає з одного боку, як необхідний елемент механізму державного управління і є різновидом державно управлінських відносин, а з іншого виступає засобом охорони всіх суспільних відносин, які потрапляють у сферу державного управління. Крім того, правові засади адміністративної відповідальності можуть розглядатись як в цілому так і в окремих пунктах, таких як правових громадян, адміністративна відповідальність за порушення в сфері забезпечення охорони природи, охорони культурної спадщини, адміністративна відповідальність за порушення у сфері забезпечення дорожнього руху тощо.

РОЗДІЛ 2

ІНСТИТУТ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

2.1 Загальна характеристика інституту адміністративної відповідальності як однієї з галузей адміністративного права

Адміністративне право завжди займало важливе місце в історії держави і права України, за минуле сторіччя воно зазнало чи мало реформувань. Галузь адміністративного права і нині переживає складний процес трансформації та реформування.

Визначення та історія становлення адміністративного права в Україні зазначається у багатьох книжках та працях вчених. Одним із прикладів є навчальний посібник Адміністративне право України (Стеценко С.Г.) [14].

На даний час діє Кóдекс України про адміністративні правопорушення «це кодифікований нормативний акт, що регулює суспільні відносини по притягненню до адміністративної відповідальності. Набрал чинності від 7 грудня 1984 року. Складається з 5 розділів та 37 глав (33 основних і 4 додаткових). Які регулюють: загальні положення; адміністративне правопорушення й адміністративна відповідальність (загальна частина: загальні поняття правопорушень, адміністративної відповідальності, адміністративного стягнення та його накладення, особлива частина: перелік адміністративних правопорушень та стягнень за них); органи, уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення; основні положення щодо провадження в справах про адміністративні правопорушення; виконання постанов про накладення адміністративних стягнень» [16].

Адміністративне право це одна з фундаментальних, одна з найбільших галузей права України, норми якого урегульовують багато суспільних відноси.

На думку С.Г Стеценко «правовий інститут адміністративного права - це структурний елемент системи адміністративного права, що складається з

правових норм, які регулюють конкретний вид чи сторону якісно однорідних суспільних відносин. Норми правового інституту адміністративного права не мають зв'язку за регулюванням суспільних відносин» [14, с.34]. До правових інституті адміністративного права належать: інститут державної служб, інститут контролю та нагляду, інститут адміністративної відповідальності, інститут суб'єктів адміністративного права, інститут правового статусу громадян та інші.

«Адміністративна відповідальність, або відповідальність за вчинення адміністративних правопорушень (адміністративних проступків), є важливою складовою адміністративного права»[16, с.7].

«Адміністративна відповідальність — особлива галузь правових знань. Її місце і роль на адміністративно-правовому просторі визначається»,

По-перше, «тим, що відносини адміністративної відповідальності, разом із відносинами публічного управління, адміністративних послуг і адміністративного судочинства, утворюють предмет адміністративного права».

По-друге, «суттєва особливість адміністративної відповідальності полягає у прагматичності її теоретичних концепцій, домінуюча спрямованість яких окреслена проблематикою Кодексу України про адміністративні правопорушення».

По-третє, «особливістю адміністративної відповідальності є генетичні зв'язки з відповідальністю кримінальною, а адміністративного проступку — зі злочином» [16, с.7].

С.Г. Стеценко зазначає, що «адміністративна відповідальність – це різновид юридичної відповідальності, що полягає в застосування до осіб, які вчинили адміністративні проступки, особливих санкцій – адміністративних стягнень [14, с.223].

Згідно з думкою Є.В. Додіна, «адміністративна відповідальність – це визначення повноважними державними органами через застосування

адміністративно-примусових заходів обмежень майнових, а також особистих благ і інтересів за здійснення адміністративних правопорушень» [26].

Проте чинне законодавство на має положення, яке дозволяло б оперувати також і законодавчим визначенням понятті «адміністративна відповідальність». Зазначається в п.22 ст.92 Конституції України «засади цивільно-правової відповідальності; діяння, які є злочинами, адміністративними або дисциплінарними правопорушеннями, та відповідальність за них» [3], а також стаття два «Адміністративна відповідальність за правопорушення, передбачені цим Кодексом, настає, якщо ці порушення за своїм характером не тягнуть за собою відповідно до закону кримінальної відповідальності» [6], відповідно до стаття 23 «Адміністративне стягнення є мірою відповідальності і застосовується з метою виховання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, в дусі додержання законів України, поваги до правил співжиття, а також запобігання вчиненню нових правопорушень як самим правопорушником, так і іншими особами» [6].

Колпаков В.К. вважає, що «Адміністративна відповідальність — це примусове, з додержанням встановленої процедури, застосування правомочним суб'єктом передбачених законодавством за вчинення адміністративного проступку заходів впливу, які виконані правопорушником» [16, с.76].

Таким чином, відповідальність настає за умови коли виконання оповноваженою особою конкретних заходів впливу на порушника. Тобто адміністративна відповідальність настає за наявності конкретних підстав. Підстави адміністративної відповідальності можуть буди нормативні, фактичні та документальні. [16, с.77].

Загальна частина зазначає чіткий вік настання адміністративної відповідальності, визначає норми відповідальності «неповнолітніх, відповідальність військовослужбовців та інших осіб, на яких поширюється

дія дисциплінарних статутів, за вчинення адміністративних правопорушень. відповідальність іноземців і осіб без громадянства, посадових осіб».

Згідно статті дванадцять «Адміністративній відповідальності підлягають особи, які досягли на момент вчинення адміністративного правопорушення шістнадцятирічного віку. До осіб віком від шістнадцяти до вісімнадцяти років, які вчинили адміністративні правопорушення, застосовуються заходи впливу, передбачені статтею 24 цього Кодексу» [6]. Регулювання адміністративної відповідальності здійснюється двома шляхами;

- перший відповідно до статті. 24-1 «1) зобов'язання публічно або в іншій формі попросити вибачення у потерпілого; 2) попередження; 3) догана або сувора догана; 4) передача неповнолітнього під нагляд батькам або особам, які їх замінюють, чи під нагляд педагогічному або трудовому колективу за їх згодою, а також окремим громадянам на їх прохання».

- другий «диференційованим підходом до застосування: а) заходів впливу і б) стягнень — залежно від ступеня суспільної небезпеки вчиненого проступку» [16, с.77].

Згідно статті чотирнадцять «Посадові особи підлягають адміністративній відповідальності за адміністративні правопорушення, зв'язані з недодержанням установлених правил у сфері охорони порядку управління, державного і громадського порядку, природи, здоров'я населення та інших правил, забезпечення виконання яких входить до їх службових обов'язків» [6]. Слід зазначити, що однією з головних обставин відповідальності посадових осіб є корупція та корупційні діяння. Відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» зазначено, що «корупція - це використання особою, зазначеною у частині першій статті 3 цього Закону, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі,

зазначеній у частині першій статті 3 цього Закону, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей» [17].

Адміністративна відповідальність в сфері безпеки дорожнього руху зазначається в статті. 14-1, статті. 14-2, статті. 14-3. [6].

Відповідно статті 16, яка регламентує, питання, що за відповідальність за адміністративні проступки, що вчиняються іноземцями. Які знаходяться на території України, згідно законодавством та міжнародними договорами, мають право користуватись імунітетом та вирішувати питання дипломатичним шляхом.

Статті 15 [6] регламентує адміністративну відповідальність осіб-військовослужбовців та інших осіб дії яких регламентується дисциплінарними статутами, якщо вони зробили адміністративний проступок. За загальним правилом ці особи за вчинення адміністративного проступку несуть відповідальність за дисциплінарним статутом, на «інших осіб» це правило поширюється коли відповідальність прямо передбачено дисциплінарними статутами або положеннями. Адміністративну відповідальність за загальним правилом несуть у разі, якщо є порушення, якщо вони стосуються неправомірного використання державного майна корупційні діяння були вчиненні. Зберігання або придбання спеціальних, технічних засобів. Якщо використовують документи які містять таємницю. [16,с.79].

Особливістю застосування до цих суб'єктів мір відповідальності полягає зазначаються у навчальному посібнику «Адміністративна відповідальність (адміністративно-деліктне право) (В.К. Колпаков)[16]:

- 1) «до них не можуть бути застосовані виправні роботи і адміністративний арешт».
- 2) «при вчиненні правопорушень, які є винятком із загального правила, остаточне рішення про накладення адміністративних стягнень приймають

органи (посадові особи), які вирішують справи. Вони можуть замість накладених стягнень передавати матеріали про правопорушення відповідним органам для вирішення питання про притягнення винних до дисциплінарної відповідальності».

3) «за порушення правил дорожнього руху до водіїв транспортних засобів, які є військовослужбовцями строкової служби, штраф як адміністративне стягнення не застосовується. до зазначених осіб як захід адміністративного стягнення застосовується попередження».

За законодавством України відповідно до статті 17 «Особа, яка діяла в стані крайньої необхідності, необхідної оборони або яка була в стані неосудності, не підлягає адміністративній відповідальності» [6], а саме:

- статті 18 – «Не є адміністративним правопорушенням дія, яка хоч і передбачена цим Кодексом або іншими законами, що встановлюють відповідальність за адміністративні правопорушення, але вчинена в стані крайньої необхідності, тобто для усунення небезпеки, яка загрожує державному або громадському порядку, власності, правам і свободам громадян, установленому порядку управління, якщо ця небезпека за даних обставин не могла бути усунута іншими засобами і якщо заподіяна шкода є менш значною, ніж відвернена шкода» [6].

- статті 19 - «Не є адміністративним правопорушенням дія, яка хоч і передбачена цим Кодексом або іншими законами, що встановлюють відповідальність за адміністративні правопорушення, але вчинена в стані необхідної оборони, тобто при захисті державного або громадського порядку, власності, прав і свобод громадян, установленого порядку управління від протиправного посягання шляхом заподіяння посягаючому шкоди, якщо при цьому не було допущено перевищення меж необхідної оборони» [6].

Ще однією з «цікавенок» інституту адміністративної відповідальності, є те, якщо особою вчинено мало значне правопорушення в такому випадку уповноважена посадова особа може самостійно вирішити справу і обійтись усним зауваженням (стаття 21 і 22), «Передача матеріалів про

адміністративне правопорушення на розгляд громадської організації або трудового колективу» [6], всі ці стосуються осіб якщо вони вчинили проступки які зазначаються в статтях 156, 173, 176, 177, 178—180 ст. ст. 129, ст. 129, частинами 1 і 2 ст. 130, 51, ч. 1 ст. 129, , [16, с.80].

Отже, слід зауважити, «адміністративна відповідальність за правопорушення, передбачені цим Кодексом, настає, якщо ці порушення за своїм характером не тягнуть за собою відповідно до закону кримінальної відповідальності» [6].

У тексті згадується адміністративна відповідальність юридичних осіб [13, с.291]. Наприклад, статті 27 « Штраф є грошовим стягненням, що накладається на громадян, посадових та юридичних осіб за адміністративні правопорушення у випадках і розмірі, встановлених цим Кодексом та іншими законами України» [6]. На думку Д. Лук'янця, згідно з якою «в контексті адміністративної відповідальності існують певні особливості юридичних осіб як суб'єктів правовідносин порівняно з фізичними особами. До них відносять:

- відсутність у юридичних осіб власних психічних характеристик;
- участь юридичних осіб у правовідносинах через уповноважених представників;
- наявність у юридичних осіб внутрішньої організаційної структури;
- специфічні параметри оцінювання діяльності юридичних осіб» [22].

Таким чином, адміністративна відповідальність – це інститут однієї з фундаментальних галузей України, адміністративне право яка охоплює майже всі сфери суспільних відносин, головним завданням якої є охорона громадського порядку, прав і свобод людини, суспільних відносин, власності тощо. Становлення інституту адміністративної відповідальності почалось в Україні як незалежній державі в 1991 році і нині продовжується. Нині чинний Кодекс України про адміністративні правопорушення постійно доповнюється, реформується. Значний вклад у реформування вносять науковці та наукові роботи юристів практиків.

2.2 Особливості інституту адміністративної відповідальності

Інститут адміністративної відповідальності є визначним інститутом адміністративного права, важливим засобом охорони громадського порядку [11, с.373]. Адміністративна відповідальність як інститут адміністративного права має такі особливості [11, с.375].

Перед тим як визначати особливості інституту адміністративної відповідальності, слід окреслити відмежування її від інших видів юридичної відповідальності.

До них належить наступні кримінальна відповідальність регламентується у кримінальному кодексі і її біль важкою, адміністративна відповідальність менш важка, а також регламентується багатьма нормативними актами; кримінальна відповідальність вирішується лише в судовому порядку і потім особа має судимість, а адміністративна вирішується позасудовому порядку після чого особа не має судимості. «Основним критерієм відмінності адміністративної відповідальності від дисциплінарної полягає в тому, що остання накладається на працівника керівником, якому він безпосередньо підпорядкований по роботі (службі). Вони є обов'язком працівника понести покарання, передбачене нормами законодавства про працю, за протиправне невиконання чи неналежне виконання своїх трудових обов'язків Підставою для притягнення до дисциплінарної відповідальності є дисциплінарний проступок» [9, с.290]. Таким чином, першою особливістю можна зазначити те, що адміністративна відповідальність це самостійний вид юридичної діяльності, який закріплений в законодавстві України.

Адміністративна відповідальність регулюється, Митним Кодексом, Земельним Кодексом, Господарським Кодексам та низкою Законів України, таким чином, [11, с. 375]. Отже, адміністративна відповідальність має, власну нормативну базу. «Адміністративна відповідальність має публічно-правовий характер, що виявлено в тому, що проступок за будь-яких умов,

навіть коли він спрямований проти особи (фізичної чи юридичної), є порушенням правового порядку, охорона якого – мета і функція держави» [11, с. 375].

Публічно-правовий характер, де основною підставою є вчинення адміністративного правопорушення (проступку), за умови що ця проти правна дія за своїм характером не підпадає під дію кримінального закону. Стаття 9 зазначає, «Адміністративним правопорушенням (проступком) визнається протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, яка посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління і за яку законом передбачено адміністративну відповідальність» [6]. Тобто для того, що настала адміністративна відповідальність повинна бути підстава – адміністративний проступок. До ознак адміністративного проступку можна віднести наступні:

- суспільна небезпека – це якщо усвідомлювана особа несе або створює з небезпеку для суспільства, інтересам суспільства, громадському порядку, загрозу громадському порядку, власності, правам і свободам громадян, статті 173-4 «Булінг (цькування) учасника освітнього процесу» [6];

- протиправність – це порушення, усвідомлюваною особою, встановлених правових норм правил поведінки, визнається лише тоді, коли вини визначені чинним законодавством;

- діяння – появляється у вигляді діянні (стаття 173 «Дрібне хуліганство» [6],

- винність – це коли особа, має місце вини у формі умислу чи необережності, лише тоді коли усвідомлювала свої дії;

- караність – це правопорушення, якщо за нього передбачена законодавством адміністративна відповідальність.

Не мале значення має склад адміністративного правопорушення. На думку С.Г.Стеценко «склад адміністративного правопорушення – це сукупність установлених законом об'єктивних і суб'єктивних ознак, наявність яких характеризує діяння як адміністративне правопорушення

(проступок). За допомоги такої характеристики, як склад адміністративного правопорушення, є можливість отримати його загальну характеристику» [14, с.229].

Таблиця 1.1.

Склад адміністративного проступку

Ознака	Характеристика
Об'єкт	Сукупність відносин, врегульовані нормами адміністративного права, яким завдано шкоди адміністративним правопорушенням. Поділяється на види: загальний, родовий, безпосередній. Під об'єктом підраумивають конкретні речі матеріального світу, до яких учинено правопорушення [14, с.230].
Об'єктивна сторона	Зовнішні ознаки та обставини, які характеризують адміністративне правопорушення [14, с.230]. Ознаки об'єктивної сторони бувають: обов'язкова (діяння, шкідливі наслідки, та причинний зв'язок між ними), необов'язкові (місце вчинення, час учинення, засоби вчинення, обстановка вчинення).
Суб'єкт	Особа яка вчинила адміністративне правопорушення [14, с.232]. Суб'єкти адміністративної відповідальності поділяються на наступні види: 1. Загальний (їм притаманні всі ознаки суб'єкта); 2. Спеціальні (крім загальних, їм притаманні додаткові ознаки – посадові особи, неповнолітні, військовослужбовці, іноземці та особи без громадянства. 3. Юридичні особи, це зазначається у чинному законодавстві Вступаючи в правові відносини, вони

	<p>своїми діями можуть реалізувати надані їм права та виконати покладені на них обов'язки, тобто здійснювати правомірну поведінку [8, с.189].</p> <p>Характерними рисами адміністративної відповідальності юридичних осіб є:</p> <ul style="list-style-type: none"> - деліктоздатність, яка виникає від моменту державної реєстрації та втрачається від моменту вилучення з реєстру юридичних осіб; - можливість держави суттєво впливати на господарську діяльність юридичних осіб і економічні процеси в цілому; - може виступати як загальним об'єкти (усі юридичні особи), так і спеціальним (юридичні особи за сферою діяльності (побутових послуг, громадського харчування тощо) [14, с.250]. <p>Слід зауважити, що до юридичних осіб застосовуються ще адміністративно-господарські санкції, які позначені в Господарському Кодексі України, зокрема ст.238 «Застосування адміністративно-господарських санкцій до суб'єктів господарювання» та ст.239 «Види адміністративно-господарських санкцій» [11].</p>
Суб'єктивна сторона	<p>Внутрішнє (психічне) ставлення суб'єкта правопорушення до скоєного діяння та його шкідливих наслідків [14, с.233] До ознак відносять: вину, мотив та мету.</p>

На основі вище зазначеного, що це однією особливістю інституту адміністративної відповідальності є її суб'єктивний склад, зазначений вище.

У випадку вчинення особою адміністративного порушення з одного боку , то з іншого боку держава проявляє свою негативну реакцію по відношенню до особи у вигляді адміністративного стягнення, тобто санкція за порушення норм поведінки правил. Одним із видів адміністративного примусу з боку держави є адміністративні стягнення [11, с.375]. Види адміністративних стягнень визначені у статті 24

Таблиця 1.2

Види адміністративних стягнень

Вид адміністративного стягнення	Приклади застосування.
«Попередження» [6]	«Невиконання законних вимог посадових осіб податкових органів» [6] .
«Штраф» [6]	«безквитковий проїзд» [6],
«Платне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення» [6]	«порушення громадянами правил зберігання, носіння або перевезення нагородної, вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї і бойових припасів» [6].
«Конфіскація предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення» [6]	«виробництво, заготівля, реалізація сільськогосподарської продукції, що містить хімічні препарати понад гранично допустимі рівні концентрації» [6] при «Порушення правил використання об'єктів тваринного світу» [6];
«Позбавлення спеціального права, наданого даному громадянинуві, позбавлення права обіймати певні	

посади або займатися певною діяльністю» [6];	
«громадські роботи» [6]	
«виправні роботи» [6]	«дрібне хуліганство; суспільно корисні роботи» [6].
«адміністративний арешт» «Арешт з утриманням на гауптвахті» [6].	«Незаконні виробництво, придбання, зберігання, перевезення, пересилання наркотичних засобів або психотропних речовин без мети збуту в невеликих розмірах» [6] , або «Прояв неповаги до суду або Конституційного Суду України» [6];

Адміністративні стягнення щодо юридичних осіб проявляються у вигляді санкцій в виді зазначені в ідручнику «Адміністративне право України» (Галунька, О.Правотворова)[18, с.384].

Таблиця 1.3

Види санкцій юридичних осіб

Назва	Види
Заходи майнового характеру	- фінансові санкції
	- конфіскація майна
	- вилучення прибутку (доходу) або інших незаконно отриманих сум.
Заходи, пов'язані з обмеженням дієздатності юридичних осіб	- зупинення дії або анулювання ліцензії
	- обмеження у здійсненні певних
Заходи організаційного характеру	- примусова реорганізація юридичної особи;
	- ліквідація юридичної особи

Адміністративна відповідальність має спрощений порядок провадження порівняно з цивільним та кримінальним судочинством, що надає швидкість, ефективність, оперативність та економність державі у притягнення особи яка порушила норми до адміністративної відповідальності. Переважна більшість правопорушень настає у сфері публічно-правових, а не приватно-правових суспільних відносин.

Справи про адміністративні правопорушення розглядає велике коло уповноважених органів, посадових осіб. Ця особливість характеризується тим, що аналізуючи чинне законодавство України можна визначити велике коло суб'єктів, які обрані законодавцем виходячи з сфери правопорушень, мають право розглядати справи, складати протоколи тощо. Відповідно до статті 255 [6] складати протоколи мають право: “1) уповноважені на те посадові особи: органів внутрішніх справ (Національної поліції), органів державного нагляду у сфері пожежної і техногенної безпеки, органів охорони здоров'я, органів охорони здоров'я, фінансових органів тощо; 2) посадові особи, уповноважені на те виконавчими комітетами (а у населених пунктах, де не створено виконавчих комітетів тощо)” [6].

Виходячи з вище зазначеного, можна зазначити, що особа яка вчинила адміністративне правопорушення відповідає перед повноважним органом публічної влади, щодо своїх неправомірних дій, а справи за адміністративної відповідальності можуть розглядатись як у судовому так і поза судовому порядку.

«Публічна адміністрація є унікальним публічним правовим утворенням, коли вона своїм основним завданням має захист прав, свобод і законних інтересів приватних осіб» [11, с.252].

До особливостей інституту адміністративної відповідальності можна віднести те, що застосування заходів не спричиняє судимості особи, яка вчинила правопорушення. За законодавством України особа вважається такою, що притягнута до відповідності протягом року від дня закінчення виконання стягнення.

«Суспільні відносини, що врегульовуються інститутом адміністративної відповідальності, різні за своїм обсягом і змістом. Вона реалізується як у матеріальних нормах (які передбачають конкретні права та обов'язки), так і в процесуальних» [11, с.376].

Отже, підсумовуючи вище зазначене, можна визначити, що інститут адміністративної відповідальності являє собою один із різновидів державного управління, це своєрідний вплив з боку держави в обличчі повноважених органів чи посадових осіб вплинути на ситуацію, за якої суб'єкт порушує норми адміністративного права, з метою запобігання вчинення нових правопорушень та виховання особи. Інститут адміністративної особливості має свої притаманні лише даній галузі права особливості. У зв'язку з широким спектром регулювання норм адміністративного права та з відносно простотою притягнення до відповідальності та накладання стягнень, має великий відсоток випадків фіксування правопорушень в Україні.

РОЗДІЛ 3

ПРОБЛЕМАТИКА ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНСТИТУТУ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

3.1 Перспективи та проблематика інституту адміністративної відповідальності в Україні

Нормативне, а також теоретичне вирішення проблеми адміністративної відповідальності сприятиме надійному захисту прав і свобод громадян України, що стане ефектним засобом розбудови України як демократичної, правової держави. Перспективи напрямку та розвиток законодавства України про адміністративну відповідальність досліджували такі відомі вчені як: Д.М. Лук'янець, В.Б. Авер'янов, Т.О. Коломоєць та інші.

Реформування законодавства про адміністративну відповідальність повинно відбуватись на думку О.В. Ящук двома шляхами « 1) вдосконалення окремих положень Кодексу України про адміністративні правопорушення шляхом внесення змін та доповнень; 2) прийняття нової редакції Кодексу про адміністративні правопорушення з проведенням кодифікації діючого адміністративного законодавства України в цій сфері» [22].

Аналізуючи чинне законодавство можна зазначити, що нині є актуальною проблема інституту адміністративної відповідальності юридичних осіб, який і досі перебуває в процесі розвитку, становлення та повільного реформування. Він остаточно і досі не сформульований і має багато недоліки, але є і значні кроки. Наприклад, розділ 5 Господарський кодекс України визначає «Відповідальність за правопорушення у сфері господарювання», а глава 27 «Адміністративно-господарські санкції» [18], «Відповідальність суб'єктів господарювання за порушення антимонопольно-конкурентного законодавства» [18]. Ці глави визначають перелік адміністративних стягнень (за ГК – адміністративно-господарські санкції), характеристика кожного з видів стягнень, строки їх застосування та інше.

Отже, Господарський кодекс є своєрідним кодифікованим актом, який визначає положення адміністративної відповідальності юридичних осіб. Однак, слід зазначити, що норми Господарського Кодексу України не охоплюють всі сфери суспільних відносин. Вони регулюють відповідальність з порушення у сфері конкуренції, реклами, монополізму, захист споживачів тощо, але поширюються на такі сфери як пожежна безпека, санітарно-епідеміологічна безпека, використання природних ресурсів тощо. Адміністративна відповідальність юридичних осіб схожа, тісно переплітається за адміністративною відповідальністю фізичних осіб, але не розглядається як самостійний вид адміністративної відповідальності, якщо розглядався, то за адміністративні правопорушення юридична особа мала наступні наслідки:

- притягнення до відповідальності одночасно юридичної особи, і посадових осіб, наприклад у сфері обмеження монополізму [8, с.191];
- притягнення до відповідальності лише посадової особи, наприклад у разі порушення митних правил [8, с.191];
- притягнення до відповідальності самої юридичної особи, наприклад за порушення правил містобудування [8, с.191].

Як зазначили, Галаган О. та Правотворова О. «актуальними проблемами адміністративної відповідальності юридичних осіб є: 1) потреба конструювання та наведення в єдиному нормативно-правовому акті повного переліку адміністративних стягнень, що можуть застосовуватися до юридичних осіб, із визначенням загальних правил накладення вказаних стягнень; 2) потреба визначення місця та ролі адміністративно-господарських санкцій у загальній структурі адміністративної відповідальності юридичних осіб; 3) потреби теоретико правового обґрунтування вини юридичної особи (як необхідної складової суб'єктивної сторони адміністративного правопорушення) тощо. Також визначають, що «що вина юридичної особи щодо адміністративного проступку визначається завідомо протиправним

характером вчиненої нею дії чи бездіяльності (невиконанням установлених законом та її статусом завдань та обов'язків)» [11, с.384].

Також зазначається, що «Юридична особа визнається винною в учиненні адміністративного проступку, якщо буде встановлено, що проступок учинено в її інтересах будь-якою посадовою особою, яка діяла як особисто. А також як законний представник цієї юридичної особи, також якщо він займає законну посаду в цієї юридичної особи за умов, що у нього є від юридичної особи (заварені нотаріально) Ухвалювати рішення від імені юридичної особи, але цією особою не було вжито всіх необхідних заходів щодо їх додержання. У разі злиття кількох юридичних осіб до адміністративної відповідальності за вчинення адміністративного проступку притягується новоутворена юридична особа. Порядок притягнення юридичних осіб до адміністративної відповідальності – це визначена законом послідовність дій, яких зобов'язані дотримуватися компетентні органи й посадові особи під час притягнення суб'єкта до адміністративної відповідальності, а також особи, які звинувачені в учиненні правопорушення, під час розгляду справи про адміністративне правопорушення стосовно них і при оскарженні ухваленого в ній рішення» [11, с.385].

Отже, підводячи висновки можна зазначити, що кодифікація законодавства в цій сфері створить надійну базу для подальшої модернізації в напрямку вдосконалення цього законодавства та його реалізації, встановить чіткий перелік органів, які були уповноваженими приймати рішення про накладання адміністративних санкцій на юридичних осіб, встановлював чіткий порядок розгляду справ про накладання адміністративних стягнень.

Ще одним за актуальних напрямів реформування, на мою думку, є модернізація відповідальності за правопорушення в інформаційній сфері, дослідженнями в даній сфері займалися такі науковці як А.Маращак, К. Беляков, І.Арістова, Л. Коваленко, О. Дзьобань, О.Кашановська та інші.

Як слушно зазначив Берга А.І, «інформація проникає у всі пори життя людей і суспільства, а життя неможливе в інформаційному вакуумі». Тому,

перехід до інформаційного суспільства обумовлює необхідність захищати всіма доступними юридичними засобами і правовими інститутами право громадян на інформацію та адміністративна відповідальність за інформаційні порушення».

На сьогодні законодавство України регламентовано ЗУ «Про інформацію» від 02.10.1992 № 2657-ХІІ, ЗУ «Про телебачення і радіомовлення» від 21.12.1993 № 3759-ХІІ; ЗУ «Про доступ до публічної інформації» від 13.01.2011 № 2939-VІ, але в чинному законодавстві про адміністративні правопорушення у сфері обігу інформації відсутній нормативний акт який би містив вичерпний перелік законів, які передбачають адміністративну відповідальність, тобто відсутні штрафи, санкцій покарання, що погано впливає на виконання прописаних норм, якщо в нормативному акті не чітко прописані примуси це призводить до нестандартних правовідносин. [19]. . Л.П. Коваленко зазначає, що «Інформаційне правопорушення (проступок) – це протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, яка посягає на врегульовані законами суспільні відносини, які виникають та існують при здійсненні інформаційної діяльності, а саме: при одержанні, використанні, поширенні та зберіганні учасниками інформаційних правовідносин інформації і за яку законом передбачено інформаційну відповідальність. Це визначення не дається в чинному інформаційному законодавстві, на нашу думку в майбутньому в ньому повинен робитися акцент на об'єкти інформаційного правопорушення – одержання, використання, поширення та зберігання учасниками інформаційних правовідносин інформації» [20].

Аналізуючи чинний законодавство адміністративну відповідальність за інформаційне правопорушення зазначається в різних статтях, наприклад:

- «Порушення правил про взаємо з'єднання телекомунікаційних мереж загального користування» [6];
- « Приховування інформації про діяльність емітента» [6];
- «Незаконне використання інсайдерської інформації» [6];

- «Порушення порядку подання інформації та виконання рішень Антимонопольного комітету України та його територіальних відділень» [6];
- «Порушення права на інформацію та права на звернення» [6];
- «Порушення законодавства про державну таємницю» [6];
- «Порушення права на інформацію та права на звернення» [7] та інші.

Таким чином, можна зазначити, що по-перше за всі ці правопорушення застосовуються стягнення у виді штрафу, що неспостовимо в деяких випадках з заподіянням шкоди, та ці стягнення (міри) має більш профілактичний, виховний характер, а не караний. По-друге, постійне реформування має на увазі коректування, доповнення, появу нових нормативно-правових актів щодо інформаційної сфери зазначає «Відповідальність за порушення законодавства про доступ до публічної інформації несуть особи, винні у вчиненні таких порушень: 1) ненадання відповіді на запит; 2) ненадання інформації на запит; 3) безпідставна відмова у задоволенні запиту на інформацію; 4) неоприлюднення інформації відповідно до статті 15 цього Закону; 5) надання або оприлюднення недостовірної, неточної або неповної інформації; 6) несвоєчасне надання інформації; 7) необґрунтоване віднесення інформації до інформації з обмеженим доступом; 8) нездійснення реєстрації документів; 9) навмисне приховування або знищення інформації чи документів. Особи, на думку яких їхні права та законні інтереси порушені розпорядниками інформації, мають право на відшкодування матеріальної та моральної шкоди в порядку, визначеному законом» [21],. По-третє відсутня інформація щодо відповідальності юридичних осіб за порушення у інформаційній сфері.

Отже, роль інформації на сучасному етапі дуже важлива, тому питання адміністративної відповідальності в інформаційній сфері актуальне. Доповнення окремим розділом, який мав інформацію про правопорушення у сфері обігу інформації, та відповідальність юридичних осіб за вчинення правопорушення у сфері інформації. Таким чином законодавець більш

звернув увагу на суспільні відносини у сфері інформації та створив механізм захисту.

3.2 Міжнародний досвід адміністративної відповідальності

Застосування заходів адміністративної відповідальності вважається необхідною складовою діяльності будь-якої держави. Саме демократично налаштоване суспільство не позбавлене тих чи інших осіб, які порушують визначені правила поведінки щодо громадського порядку, власності, прав і свободи громадян, установленого порядку управління. З метою адекватного реагування з боку держави (в широкому сенсі і суспільства) компетентні державні органи розробляють порядок притягнення винних у вчиненні адміністративного правопорушення до відповідальності [14, с.20].

Розглядаючи міжнародний досвід адміністративної відповідальності слід, зазначити, що адміністративна відповідальність країн Європи, постсоціалістичних держав та Америки мають різні підходи для вирішення питання.

Розглядаючи адміністративно-деліктне право держав колишнього СРСР таких як Російської Федерації, Казахстан, Білорусі де діє Кодекс про адміністративні проступки, слід зазначити, що модернізація законодавства в зазначеній сфері на нових засадах для побудови правової, демократичної держави почалась давно. Наприклад, Кодекс Російської Федерації передбачає «адміністративне покарання» як міру адміністративно-правового впливу, порівняно з давно прийнятого нами адміністративного стягнення [22].

Всі вище зазначені кодекси регламентують відповідальність юридичних осіб на відомі нашого діючого кодексу який в своєму змісті згадує юридичних осіб як суб'єктів, але відповідальність за порушення норм прописується в багатьох нормативних актах. Нажаль на сьогодні одна з невеличких прогалин яка потім завдає труднощі на практиці. Всі ці вказані

кодекси мають місткий зміст, який включає в себе органи які мають право розглядати справи, норми право матеріального, а також процесуального характеру. [22];

Для країн Європи є те що. В основному в них відсутній єдиний нормативно-правовий акт, в якому були б виписані або прописані всі делікти адміністративного характеру. Проте деякі (більшість) європейських держав веж мають в своєму законодавстві закони замішеного характеру, які містить загальні матеріальні положення. А саме суб'єкти адміністративної відповідальності, що є адміністративним проступкам процедуру накладання штрафу (стягнення) їх порядок, до них відносяться Німеччина, Швейцарія, Італія, Португалія та інші. В цих каїнах як і в Україні відсоток адміністративних право порушень займає львину долю.

Якщо розглянути Німеччину, то в неї біль тисячі законів. Які в своєму змісті складають порушень порядку.

Слід зауважити, що прямо визначені адміністративні делікти містяця в законна таких країн як, Греція, Швейцарія, Іспанія та інші. Деяких країнах склади адміністративних деліктів містяця в законах та підзаконних актах тих країн.

Аналізуючи статтю Я.П. Павлович-Сенета я прийшла к висновку. Що в деяких країнах з (молодою демократією) до них можна віднести Сербію, Хорватію, Болгарію, Естонію, то в Іїному законодавстві адміністративні делікти входять до карного законодавства, тобто займають його частину. Тому, наприклад, в Естонії була практика, де вони адміністративні проступки віднесли (перетворили) на карні і зробили як частина кримінального кодексу. Особливістю для цих країн є те що лише один вид протиправних діянь- карний (у карному кодексі) та ще один вид діянь- проступок, у поступовому праві.

В Литві, Латвії , Польщі, Словаччині, Чехії в зв'язку зі існуванням кодексі які вплинули на правову систему держави, в них законодавство про адміністративні проступки повністю відокремлено [23].

В країнах старої демократії таких як Німеччина, Бельгія, Нідерланди, Данія, Португалія та інші, то в них до 20-го сторіччя адміністративні порушення розглядали, як карне. Проте з розвитком було прийняте рішення карні справи розглядати лише в судовому порядку, і були поділені проступки, що привело до визначення ступеня небезпечності поступка, а також відокремлення які каралися не представниками судової влади, а поліція. Тобто законодавство цих країн визначає адміністративні делікти не як карні, а як різновид карних.

В Німеччині, Швейцарії та Бельгії такі порушення є третім різновидом карних діянь, а в Португалії, Іспанії другим. Що до правових систем Австрії, Франції, Греції то вони відмежовують адміністративні делікти від деліктів карного характеру, що на практиці унеможлиблює застосування до адміністративних проступків положення карних законів. [24]

Узагальнюючи, можна зазначити наступне:

- 1) санкції накладаються як на фізичних так і на юридичних осіб, винятком є Австрія та Італія [16];
- 2) основний вид покарання – штраф, але є попередження, заборони тощо [16];
- 3) забороняється застосовувати позбавлення волі в якості адміністративного стягнення (наприклад, зазначає Конституція Іспанії 1978), але в Австрії та Швеції дозволяється короткочасне позбавлення воля [16];
- 4) адміністративні стягнення іменуються «заходами адміністративного примусу», накладаються органами, що здійснюють регулювання у визначеній сфері управління (наприклад, Австрія) [16];
- 5) в більшості зарубіжних країн чіткої концептуальної основи, що розмежовує кримінальні та адміністративні покарання не має, зазначається, що кримінальне покарання встановлено законом, а адміністративні стягнення можуть визначатися галузевими законами, регламентуючими певну сферу конкретної діяльності, регламентами прийнятими на основі конкретного закону [16];

б) адміністративні стягнення вирішуються позасудовому порядку, уповноваженими на те органами [16].

ВИСНОВКИ

У дослідженні здійснено аналіз норм чинного законодавства України, аналіз наукових поглядів, юридичної літератури. Які наддали змогу з'ясувати концептуальні засади та особливості інституту адміністративної відповідальності. На основі результатів дослідження були сформовані наступні висновки:

1. Формування юридичної відповідальності сягає глибокої давнини. Держава та право завжди були взаємопов'язані. Право діяло як регулятор забезпечувавши функціонування суспільства в цілому та і окремих осіб. З настанням держави нової організації влади право зайняло головне місце. За порушення загальнообов'язкових правил поведінки – норм права наставала відповідальність. Юридична відповідальність в Україні як в самостійній державі почала розвиватись з настанням незалежності. Нині в Україні є кримінальна, адміністративна, цивільна, дисциплінарна відповідальність та інші.

2. Для визначення поняття «адміністративна відповідальність» розглянуті наукові погляди вчених до та після проголошення незалежності, аналіз чинного законодавства. Адміністративна відповідальність є видом юридичної відповідальності, яка урегульована нормами адміністративного законодавства, яка настає у зв'язку з порушенням норм адміністративного права суб'єктами (фізичними або юридичними особами) правовідносин та згодом накладання санкцій з боку уповноважених органів та посадових осіб у вигляді матеріального, морального та організаційного характеру на підставі і в порядку передбаченому нормами адміністративного законодавства.

3. Основа інституту адміністративної відповідальності, як і будь-якого іншого правового інституту – це принципи. Якщо розглядати правову систему як піраміду, на вершині якої є конституція, тому інститут адміністративної відповідальності як будь-який інший правовий інститут

ґрунтується на конституційних засадах та на засадах притаманних адміністративній відповідальності. До них належать: принцип верховенства права, законності, обґрунтованості, невідворотності, своєчасності, справедливості, гуманізму, індивідуалізації, відповідність провини та покарання. Інститут адміністративної відповідальності має вирішувати визначене коло питань, тобто мати концептуальні засади які відповідають принципам. В ході роботи були сформовано, що концептуальних засад відносять охорону, захисну, виховну, управлінську, контролююча, виховна, а також *попереджувальна*.

4. Інститут адміністративної відповідальності є одним із інститутів адміністративного права (адміністративно-деліктне право). Заходи адміністративної відповідальності це різновид адміністративного примуса, намагання з боку держави вплинути на особу яка порушила встановлені державою норми адміністративного права, з метою виховання особи яка вчинила правопорушення, а також запобігання вчиненню нових правопорушення в подальшому. Адміністративна відповідальність у відсотковому співвідношенні з іншими види відповідальності застосовується найчастіше. Визначаючи загальну характеристику інституту адміністративної відповідальності можна виділити наступне; основним нормативно - правовим актом вважається Кодекс України про адміністративні правопорушення в якому зазначаються вік настання відповідальності, адміністративна відповідальність неповнолітніх, посадових осіб, іноземців і осіб без громадянства, відповідальність військовослужбовців. Визначене понятті адміністративного правопорушення, склад правопорушення, види стягнень, строки притягнення до адміністративної відповідальності, обставини, що включають адміністративну відповідальність, підстави виникнення адміністративної відповідальності та інші.

5. Аналіз чинного законодавства, юридичної літератури в ході дослідження було виявлено ряд особливостей притаманних лише інституту адміністративної відповідальності. Інститут адміністративної

відповідальності є самостійним видом відповідальності, який має розмежування з кримінальною та іншими видами юридичної відповідальності, застосування заходів якого не спричиняє судимості. Має широке коло уповноважених органів та посадових осіб які мають права до притягнення до відповідальності, та список яких зазначений в основному законі. Адміністративна відповідальність регулюється багатьма нормативно правовими актами, це норми, де кодифіковано законодавство про адміністративні правопорушення, але норми які регулюють ті чи інші питання адміністративної відповідальності, містяться у багатьох інших нормативно правових актах. Адміністративна відповідальність виникає лише з наявності проступку, має окреслений суб'єктний склад, має чітко визначені законодавством види адміністративних стягнень, має спрощену систему притягнення до відповідальності, та може розглядатись як в судовому так і позасудовому порядку.

6. За годи незалежності України інститут адміністративної відповідальності зазнав велику кількість змін, але не глобальних. В Кодекс України про адміністративні правопорушення в основному вносяться діяння, які за своїм ступенем небезпечності не можуть відноситись до Кримінального кодексу. Деякі норми мають «розмиті» не чіткі формулювання. Адміністративна відповідальність юридичних осіб зазначається як суб'єкта, але зазначається лише в декількох статтях. Відсутній конкретний розділ в відповідальність юридичних осіб, адміністративна відповідальність за порушення в інформаційній сфері. Деякі розміри адміністративних стягнень досить великі в порівнянні з доходами громадянами України.

7. Міжнародний досвід адміністративної відповідальності умовно можна поділити на країни пострадянського простору та європейські країни. В країнах пострадянського простору (Білорусія, Казахстан, Російська Федерація) основним законом є Кодекс про адміністративні проступки, реформування якого постійно відбувається. Законодавство Польши, Литви,

Латвії, Чехії, Словаччини розмежовує адміністративні правопорушення від кримінальних, зумовлюється існуванням старих кодексів про адміністративні діяння, які врегульовують діяння. В європейських країнах здебільшого немає єдиного нормативного акту. Німеччина, Швейцарія, Австрія, Італія, Португалія мають закони змішаного характеру в яких об'єднані норми матеріального та процесуального характеру; в Естонії, Болгарії, Хорватії законодавство про адміністративні делікти становить частину кримінального кодексу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Теорія держави і права : підруч. / кол. авт. ; кер. авт. кол. канд. юрид. наук, проф. Ю.А. Ведерніков. – 3-є вид. перероб. і доп. – Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2016; Ліра ЛТД. – 480 с.
2. Юридична відповідальність URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення: 10.03.2021).
3. «Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.(дата звернення: 10.03.2021).
4. В.О.Іванов Адміністративна відповідальність: узагальнюючий підхід до визначення поняття.
5. Колпаков В.К Адміністративно-деліктний правовий феномен : монографія / В.К. Колпаков. – Київ Юрінком Інтер, 2004. 528 с.
6. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-Х Відомості Верховної Ради Української РСР (ВВР) 1984, додаток до № 51, ст.1122.
7. Лук'янець Д. М. Інститут адміністративної відповідальності: проблеми розвитку: монографія. К.: ін-т держави і права, 2001. 220с.
8. Адміністративне право : підручник / Ю. П. Битяк (кер. авт. кол.), В. М. Гаращук, В. В. Богуцький та ін.; за заг. ред. Ю. П. Битяка, В. М. Гаращука, В. В. Зуй. Х. : Право, 2010. 624 с.
9. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / Галуцько В., Діхтієвський П., Кузьменко О., Стеценко С. та ін. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 446 с.
10. Скакун О. Ф. Теорія права і держави: Підручник. 3-те видання. К.: Алерта; ЦУП, 2011. 524 с.

11. Адміністративне право України. Повний курс: підручник / за ред. В. Галунька³, О. Правоторової. Видання третє. Київ: Академія адміністративно-правових наук, 2020. 466 с.
12. Закон України «Про державну службу» від 10.12.2015 № 889-VIII Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 4, ст.43 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text> (дата звернення: 10.03.2021).
13. Юридичний енциклопедический словарь .М., 1984. – С.101 Стеценко С.Г. Адміністративне право України: навчальний посібник. – К.: Атіка, 2007. 624 с.
14. Кодекс про адміністративні правопорушення Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Кодекс_України_про_адміністративні_правопорушення (дата звернення: 11.03.2021).
15. Адміністративна відповідальність (адміністративно-деліктне право): навч. посіб./ В.К. Колпаков. -К.: Юрінком Інтер, 2008. 256с. -Бібліогр.: с.247-254.
16. Закон України «Про запобігання корупції» Закон від 14.10.2014 № 1700-VII Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 49, ст.2056 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення: 11.03.2021).
17. Господарський Кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 18, № 19-20, № 21-22, ст.144 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 11.03.2021).
18. Стадніченко Д. В., Адміністративна відповідальність за інформаційні правопорушення Науково-практична Інтернет-конференція 29.05.2014 - Секція №2 URL: https://legalactivity.com.ua/index.php?option=com_content&view (дата звернення: 11.03.2021).

19. Л.П. Коваленко Деякі питання щодо правопорушень в інформаційній сфері URL <https://docviewer.yandex.ua/view/0> (дата звернення: 10.03.2021).
20. Закон України «Про доступ до публічної інформації» від 13.01.2011 № 2939-VI Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 32, ст. 314 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text> (дата звернення: 11.03.2021).
21. О.В. Ящук Законодавство України про адміністративну відповідальність сучасний стан і перспективні положення його розвитку URL: https://docviewer.yandex.ua/view/0/?page=1&* (дата звернення: 10.03.2021).
22. Я.П. Павлович-Сенета Основні напрями вдосконалення адміністративної відповідальності іноземців та осіб без громадянства в Україні: сучасний стан та досвід зарубіжних країн URL:<https://docviewer.yandex.ua/view/0/?page=1&> (дата звернення: 10.03.2021).
23. Адміністративне деліктне законодавство: зарубіжний досвід та пропозиції реформування в Україні / автор-упорядник О. А. Банчук. – К.: Книги для бізнесу, 2007. 912 с. та с.212, Яплович.
24. Особливості застосування адміністративних покарань в зарубіжних країнах URL: https://stud.com.ua/31487/pravo/osoblivosti_zastosuvannya_administrativnih_pokaran_zarubizhnih_krayinah. (дата звернення: 11.03.2021).
25. Державне управління: теорія і практика / За заг. ред. В.Б. Авер'янова. – К.: Юринком Інтер, 1998. 432 с.
26. Гончарук С. Адміністративні стягнення в системі заходів адміністративного примусу та проблеми їх удосконалення. Бюлетень Міністерства юстиції України. 2006. № 6 (56). С.35-45.